

**ks. dr Gabriel Pisarek SCJ**

**WKŁAD O. L. DEHONA  
W ROZWÓJ KULTU  
NAJŚWIĘTSZEGO SERCA JEZUSA**

**Wprowadzenie**

Celem każdego kultu jest oddanie chwały Bogu Trójjedynemu, a także jedność człowieka z Bogiem. Fundamentalnym motywem tej czci, którą człowiek oddaje Bogu, jest miłość. To prowadzi do uświęcenia człowieka oraz głoszenia i pokazania chwały Boga w świecie<sup>1</sup>.

Kult Najświętszego Serca Jezusa, którym na wskroś przeniknięty był założyciel Zgromadzenia Księży Sercanów, o. Leon Jan Dehon, z definicji, którą znajdujemy w encyklice *Haurietis aquas*, jest: „kultem miłości, którą Bóg nas ukochał przez Jezusa, a dla nas samych stanowi on okazję do praktykowania miłości względem Boga i bliźnich”<sup>2</sup>. To stwierdzenie Piusa XII z encykliki, omawiającej m.in. biblijne, patrystyczne i liturgiczne podstawy kultu Najświętszego Serca Jezusa, uzmysławia nam, że o. Dehon, poznając i rozwijając w swoim życiu wewnętrznym oraz propagując

kult Najświętszego Serca Jezusa, doświadczał tej właśnie miłości, którą Bóg ukochał każdego człowieka przez Jezusa Chrystusa. Zatem parafrazując określenie papieża, powiedzmy, że o. Dehon poznał tę miłość, którą Bóg ukochał człowieka w Jezusie Chrystusie. Dlatego zarówno on, jak i my wszyscy, jego duchowi synowie, możemy za ulubionym przez o. Dehona apostołem powtórzyć: „Myśmy poznali i uwierzyli miłości, jaką Bóg ma ku nam” (1 J 4,16).

Chciałbym podkreślić, że nie tylko pierwsza część zdania Piusa XII, mówiąca, czym jest kult Najświętszego Serca Jezusa, ale i dalsza część, podkreślająca, że kult ten stanowi okazję, by praktykować miłość względem Boga i ludzi, była właściwa dla postawy Założyciela księży sercanów. Życiowe nastawienie o. Dehona było właśnie takie: praktykować miłość względem Boga i ludzi. Nie tylko doświadczał on miłości Boga do siebie samego, ale także odpowiadał Mu swoją miłością, przywiązaniem, również wynagrodzeniem, a ludziom głosił i okazywał tę właśnie miłość. Przeżywając w ten sposób swoje nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusa, ma swój niewątpliwy wkład w rozwój tego kultu.

Tutaj użyłem dwóch terminów, a mianowicie „kult” i „nabożeństwo”<sup>3</sup>. Dokonałem tego rozróżnienia, gdyż są one terminami pokrewnymi, a nawet często stosowanymi zamiennie, choć – chcę podkreślić – nie tożsamymi.

Dla uściślenia dodam, że „kult” to odniesienie się do Boga i dokonuje się on w Jezusie Chrystusie, „nabożeństwo” zaś to uwielbienie Boga oraz oddanie Mu czci, a także praktyki pobożne<sup>4</sup>.

W kulcie Najświętszego Serca Jezusowego możemy wyróżnić przedmiot materialny oraz formalny. Przedmiotem materialnym jest Serce Jezusa, połączone z Drugą Osobą Trójcy Przenajświętszej, czyli Osobą Słowa Wcielonego. Natomiast przedmiotem formalnym, inaczej powodem kultu Bożego Serca jest niezmierna miłość Jezusa Chrystusa do człowieka i do świata<sup>5</sup>.

## **Kult Najświętszego Serca Jezusa u o. Debona**

Ojciec Dehon nie mógłby dokonać wkładu w rozwój kultu Najświętszego Serca Jezusa bez osobistego nabożeństwa do Serca Jezusa. Pierwsze ziarna tego nabożeństwa zostały zasiane już w jego dzieciństwie przez matkę, Adele Stéphanie z domu Vandelet.

Ojciec Założyciel nigdy nie przestawał dobrze mówić o swojej mamie, którą uważał za jeden z największych darów Boga i za instrument wielu łask. Była ona wychowanką Sióstr Najświętszego Serca Jezusowego Zofii Barat. Otrzymała gruntowne wykształcenie w szkole z internatem prowadzonym przez siostry. Ojciec Dehon miejsce to nazywał Domem Najświętszego Serca. Adele Stéphanie cechowała zdrowa i głęboka pobożność zwłaszcza do Serca Jezusowego, którą przekazała swojemu trzeciemu synowi<sup>6</sup>.

W kolejnych latach i z różną intensywnością nabożeństwo to rozwijało się w sercu dorastającego Leona. Czas szczególnie intensywnego dojrzewania duchowego dla przyszłego Założyciela księży sercanów przypada na lata studiów rzymskich w Seminarium Francuskim.

Dzięki prowadzonym przez niego codziennym zapiskom możemy poznać jego doświadczenia duchowe, gdyż seminarzysta Leon Dehon miał zwyczaj zapisywania dzień po dniu świąteł i postanowień będących owocem codziennych medytacji. Tematem wiodącym we wszystkich pismach jest Bóg dający swojego Syna ludziom z miłości, a także wcielenie się Jezusa Chrystusa, by ofiarować się jako żertwa wynagradzająca. Nawet pobieżna lektura pierwszego zeszytu zapisków ukazuje, że dotyczą one jedynie tematów duchowych. Ojciec Dehon jest spragniony miłości Boga, ciągle towarzyszy mu pragnienie nieustannego doskonalenia się, by osiągnąć zjednoczenie z Chrystusem<sup>7</sup>.

Zatem „tematem wiodącym pierwszych zeszytów *Dziennika* (NQ) jest miłość rozpatrywana w jej fundamentalnym wymiarze daru wynagradzającego. Jest to rodzaj zjednoczenia siebie z ukochaną osobą, aby stać się do niej podobnym: Bóg daje się nam, aby nas połączyć ze sobą, i my oddajemy się Jemu, przez Chrystusa, kapłana i żertwę, aby stać się Jego przybranymi synami. Rzeczywiście uważna lektura tych dwóch pierwszych zeszytów pokazuje, że idea miłości, która ofiaruje się, aby wynagrodzić za grzech (osobisty i społeczny), nie jest absolutnie drugorzędna. Wspomniana to tu, to tam na stronach rękopisu przez młodego Leona Dehona jako dopełnienie jego ascezy duchowej, idea ta stanowi najwyższy cel jego kapłaństwa i fundament jego stałego wysiłku, by zjednoczyć się z Bogiem przez Chrystusa. Jest to więc szkielet jego duchowości”<sup>8</sup>.

Dostrzegamy, że pierwsze lata życia seminaryjnego i kapłaństwa przygotowały Leona Dehona na póź-

niejsze, wręcz mistyczne doświadczenie miłości Boga do niego samego i do innych ludzi. To niezwykle przekonanie o. Debona o miłości Boga do człowieka, ale przede wszystkim do niego samego, nie mogło być owocem tylko i wyłącznie „wiedzy rozumowej”, ono wypływało z czegoś o wiele głębszego, a mianowicie z osobistego doświadczenia. Nie wiemy, czy było to jakieś jednostkowe wydarzenie czy też stan trwający o wiele dłużej, gdyż o. Dehon w swoich licznych pismach i zapiskach nie zostawił na ten temat konkretnej wzmianki.

Tę miłość Założyciel księży sercanów dostrzegał przez całe swoje życie, widział ją we wszystkich wydarzeniach, a także w momentach dramatycznych. Ta jego umiejętność zauważania miłości Boga w każdym momencie i w każdej sytuacji zadziwia i zdumiewa. W tym przypadku z całą pewnością można mówić o darze Boga, gdyż bez tej konkretnej interwencji liczne cierpienia, trudy i krzyże, których doświadczał, z pewnością stłumiłyby doświadczenie miłości Boga.

To wielkie, oryginalne i niepowtarzalne doświadczenie miłości Boga, doświadczenie nadzwyczajne i niesłychane nie jest dane wszystkim, a tylko wybranym duszom. Można z dużą dozą pewności stwierdzić, że było nadnaturalne i było darem Boga. Wielu chrześcijan zna miłość Boga, ale mają oni pewność „rozumową”. Natomiast Założyciel księży sercanów miał inny typ pewności, bardziej głęboki; myślę, że w jego przypadku można mówić o pewności, która przenikała go w sposób całkowity. W tym doświadczeniu zatem znajdujemy początek jego gorliwości apostoelskiej, a także źródło ducha wynagrodzenia i jego

tak owocnego zaangażowania społecznego. To właśnie ta miłość prowadziła go do nieustannego składania ofiary wynagradzającej z siebie samego, ale także zachęcała go do pracy społecznej<sup>9</sup>.

Przedmiotem kultu u o. Dehona była Druga Osoba Trójcy Świętej, Jezus Chrystus i Serce Jezusa, gdyż – jak stwierdzają dokumenty II Soboru Watykańskiego – Chrystus „miłował sercem człowieczym”<sup>10</sup>, fundamentalną zaś przyczyną tego kultu była miłość Zbawiciela do świata i doświadczenie jej przez o. Dehona. Zauważa się tutaj całkowitą zgodność z tym, czego nauczał w swojej encyklice Pius XII.

Reasumując, należy stwierdzić, że celem kultu jest oddanie czci i chwały Bogu Trójjedynemu i również zjednoczenie z Nim człowieka. Motywem jest miłość, a wszystko to prowadzi do uświęcenia człowieka i – jak naucza Pius XII – do uwidocznienia Bożej chwały w ludziach i w świecie<sup>11</sup>. Taka była właśnie wewnętrzna postawa Założyciela księży sercanów i to ona stanowiła fundamenty jego kultu Najśw. Serca Jezusa.

Jako podsumowanie tej części dodam, że właśnie nabożeństwo do Bożego Serca pomagało o. Dehoni w zrozumieniu Osoby Jezusa i nakreślało sposób Jego naśladowania. W Sercu Jezusa Założyciel księży sercanów widział symbol miłości Wcielonego Słowa, ale także symbol miłości Ojca. Działo się tak, bo nauczanie czwartego ewangelisty, który napisał, że „Bóg jest miłością” (1 J 4,16), kierowało go ku trynitarnemu wymiarowi kultu Serca Jezusowego. Znajdowało to konsekwencję w działalności pastoralnej<sup>12</sup>, bogatej aktywności pisarskiej, duchowej i społecznej, a także

jego intensywnym zaangażowaniu społecznym oraz w powołaniu do życia Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego.

## Działalność duszpasterska

Aktywność pastoralna kosztowała o. Debona wiele wyrzeczeń, gdyż tęsknił on przede wszystkim za jednością z Bogiem, która – jak przedstawiłem wcześniej – jest owocem kultu. W swoim *Dzienniku* tak pisze: „Pragnę życia wewnętrznego, zjednoczenia z naszym Panem, modlitwy. Dużo kosztuje mnie trwanie w czynnym życiu. Wydaje mi się, że pogrążam się w nim”<sup>13</sup>.

Ojciec Dehon ma na myśli oczywiście życie wewnętrzne, które traci, a od którego zależy owocność pracy apostołskiej. Odnajdujemy tutaj ślad ideału sercańskiego zakorzenionego w szkole francuskiej, która definiuje kapłana bardziej na podstawie jego życia wewnętrznego niż o jego aktywności pastoralnej<sup>14</sup>. Potwierdzają to inne słowa ojca Założyciela, który pisze: „Apostolat musi być opromieniony przez łaskę i świętość”<sup>15</sup>.

Omówienie wszystkich dzieł apostołskich pod kątem szerzenia kultu Serca Jezusowego w tym wystąpieniu jest niemożliwe, dlatego chciałbym nadmienić, że tylko: „W ciągu czterech i pół roku apostolatu w Saint-Quentin ks. Leon założył Patronat młodzieżowy i Krąg Robotniczy, umożliwił przybycie do miasta Służebnikom Najświętszego Serca, doprowadził do powstania katolickiego dziennika, ustanowił Urząd Diecezjalny

Dzieł Katolickich oraz oratorium dla kapłanów, zorganizował diecezjalną ankietę w celu poznania sytuacji istniejących w diecezji dzieł katolickich, a także przeprowadził mały kongres w Liesse. Wreszcie powołał do życia Krąg studencki<sup>16</sup>.

Wymienione dzieła, a także wiele innych, które podejmował w swoim długim życiu miały na celu pokazanie ludziom i światu miłości Ojca oraz głoszenie chwały i miłości Jezusa Chrystusa, którego symbolem jest Serce.

Ojciec Dehon uściśla, co rozumie pod pojęciem apostolatu, wyjaśniając to swoim nowicuszom. „Dla nas apostolat jest mniej zewnętrzny” – pouczał. Następnie mówi: „Zawsze będziemy mieli dzieła, ale naszą główną troską będzie adoracja Najświętszego Sakramentu”<sup>17</sup>.

Podnosząc ten temat w *Directoire spirituel – Dyrektorium duchowym*, o. Założyciel pisze, że praca apostolska sercanów jest miła Jezusowi Chrystusowi, ale powinni oni zawsze brać pod uwagę, że jest to narzędzie do zdobywania dusz oraz do głoszenia chwały Jezusa Chrystusa i okazywania czci Jego Najświętszemu Sercu. Zatem praca duszpasterska jest sposobem pomagającym w osiągnięciu podstawowego celu i trzeba być uważnym, by tego, co jest środkiem, nie utożsamić z celem. Stwierdza także, że niekiedy cała uwaga skupia się na środkach, czyli pracy duszpasterskiej, a główny cel może zostać zapomniany lub pominięty. Ojciec Dehon podkreślał, że nasz Pan pragnie serc niepodzielonych, tak jak to pokazał własnym przykładem, oczekuje od nas także ofiary z naszego życia dla chwały Bożej<sup>18</sup>.

Ojciec Dehon powtarza tę myśl również później w swoim *Dyrektorium duchowym*, w którym wskazuje, że podstawowym celem jest niesienie chwały nie tylko Bogu, ale także Świętej Trójcy<sup>19</sup>. Dostrzegamy zatem wymiar trynitarny głoszenia kultu Najśw. Serca Jezusa również w działalności apostołskiej o. Debona, a także w działalności założonego przez niego Zgromadzenia.

## Powołanie Zgromadzenia

Porównując pierwsze rozdziały poświęcone celowi Zgromadzenia w *Konstytucjach* z 1881 oraz 1885 roku, możemy wywnioskować, że obie wersje zachowują paralelizm odnoszący się do istotnych treści określających cel Zgromadzenia. Ukazany jest on jako troska o chwałę Bożą, środkiem zaś do niej jest nabożeństwo do Serca Jezusowego. Oba dokumenty wymieniają te same praktyki w perspektywie miłości do Boga oraz wynagrodzenia<sup>20</sup>.

Kolejne *Konstytucje*, te z 1956 roku, precyzują cel Zgromadzenia, którym jest przynoszenie chwały Bożej oraz działania w celu uświęcenia zakonników na drodze życia według rad ewangelicznych: posłuszeństwa, czystości i ubóstwa<sup>21</sup>. Dokonuje się to dzięki nabożeństwu do Najświętszego Serca Jezusowego, dzięki miłości do Serca Jezusowego, a także przez wynagrodzenie i posłuszeństwo<sup>22</sup>.

Nasze *Konstytucje* określają działalność pastoralną w trzech dziedzinach, które Założyciel księży sercanów streszcza w trzech elementach: „nabożeństwo

do Najświętszego Serca, służące oddawaniu chwały Bogu; dokonywanie uświęcenia członków Zgromadzenia, pomagające również oddawać chwałę Bogu; oddanie się uświęcaniu bliźniego i przez to także oddawanie chwały Bogu”<sup>23</sup>.

Możemy zatem stwierdzić, że miłość wszystkich synów duchowych o. Dehona należących do Zgromadzenia przez niego założonego kieruje ich w stronę wynagrodzenia i pojednania i że ta miłość jest lekarstwem dla wszystkich ludzi, by zjednoczyć ich z naszym Panem w jednym Ciele<sup>24</sup>.

Dobrym podsumowaniem tej części są słowa V. Bressanellego, który mówi: „Serce Jezusa pod tą nazwą (...) my rozumiemy wydarzenie zbawcze Otwarcia Boku i przebitego Serca Jezusa na krzyżu, wydarzenie, które otwiera przed nami drogę duchowości i perspektywę (...), aby zrozumieć tajemnicę Chrystusa i nasze miejsce w misji Kościoła. Tak przeżywał tajemnicę Chrystusa nasz Założyciel; tak przeżywało ją tylu naszych współbraci, którzy nas poprzedzili; i tak dzisiaj przeżywają ją sercanie, mimo zróżnicowanego wieku, kultury, często nawet posługujący się różnymi pojęciami eklezjologicznymi, ale w komunii między sobą, gdy chodzi o ten istotny dar”<sup>25</sup>. Zatem wkład w rozwój kultu Najśw. Serca Jezusa o. Dehona powinniśmy dostrzec także przez pryzmat jego Zgromadzenia, dzięki któremu ten kult jest nieustannie propagowany przez około 2150 sercanów obecnie żyjących na całym świecie i przez 10 055 tych, którzy żyli w Zgromadzeniu od czasów o. Dehona<sup>26</sup>.

## Aktywność pisarska

Działalność piśmiennicza wydaje się tak samo bogata jak działalność apostołska. Osobiste zapiski o. Dehona już zostały zacytowane. Tutaj chciałbym podkreślić dwa wielkie tematy poruszane w pismach Założyciela księży sercanów, które charakteryzują jego dzieła. Oto co on sam pisze w swoim *Dzienniku* w 1910 roku: „Byłem pokierowany przez Opatrzność do pogłębienia wielu dziedzin, ale przede wszystkim dwie wydają się bardzo ważne: chrześcijańskie dzieła społeczne i życie miłością, wynagrodzeniem i immolacją Najświętszemu Sercu Jezusa. Moje książki tłumaczone są na różne języki i wszędzie niosą ten podwójny strumień, wychodzący z Serca Jezusa”<sup>27</sup>. Sześć lat później znowu podkreśla ten podwójny charakter swojej duchowości i działalności. Jak podkreśla Yves Ledure, tam znajdujemy specyfikę duchowości o. Dehona, która polega na łączeniu w jedno miłości do ludzi i miłości do Boga<sup>28</sup>, a którą o. Dehon definiuje jako „katolickie działanie społeczne i królestwo Serca Jezusowego”<sup>29</sup>.

Zbiór pism duchowych o. Dehona doczekał się siedmiotomowego wydania zatytułowanego *Oeuvres Spirituelles*<sup>30</sup>. Pisma duchowe koncentrują się przede wszystkim na miłości i są dobrą pomocą do medytacji miłości Boga do człowieka. Głównymi źródłami tych pism są Biblia, a zwłaszcza Ewangelia św. Jana i listy św. Pawła, francuska duchowość dziewiętnastowieczna, a także wielcy mistycy. Ich celem jest wzbudzenie w ludziach miłości do Boga oraz do drugiego

człowieka. W większości odnoszą się one do kultu Najświętszego Serca Jezusowego<sup>31</sup>.

Wydaje się interesujące, że ostatnie wielkie dzieło społeczne o. Dehon opublikował w 1908 roku i było to *Le Plan de la Franc-Maçonnerie en Italie et en France – Plan francuskiej Masonerii we Włoszech i we Francji*. Natomiast dzieła duchowe znacznie przekroczyły granicę XIX i XX wieku. Ostatnie wielkie dzieło jest datowane na lata 1922-1923 i było to *Études sur le Sacré-Coeur de Jésus – Studium na temat Najśw. Serca Jezusowego*.

Na koniec tej części podkreślę, że ważnym dziełem społecznym zapoczątkowanym w 1889 roku było utworzenie czasopisma „Le Règne du Coeur de Jésus dans les âmes et dans les sociétés” – „Królestwo Serca Jezusowego w duszach i w społeczeństwach”. Miało to miejsce w setną rocznicę rewolucji francuskiej z 1789 roku. Założyciel księży sercanów tak uzasadnia ten tytuł: „Musimy przywrócić panowanie Jezusa Chrystusa..., potrzeba, by kult Najśw. Serca Jezusa, który rozpoczął się w życiu mistycznym dusz, przeszedł i przeniknął życie społeczne ludzi. Przyniesie to niezawodne lekarstwo na okrutne choroby moralne naszego świata”<sup>32</sup>.

Zatem jak zauważamy, działalność pisarska o. Dehona przyczyniała się do wzrostu kultu Najśw. Serca Jezusa poprzez głoszenie miłości Boga do człowieka, propagowanie samego kultu i wzbudzanie miłości człowieka do Boga.

## Działalność społeczna

Cały apostołat społeczny o. Dehona był odzwierciedleniem tytułu czasopisma przez niego założonego. Wprowadzaniem Królestwa Serca Jezusowego w ludzkie dusze i w całe społeczeństwa. A to jest niczym innym jak tylko propagowaniem kultu Najśw. Serca Jezusa, czyli – jak uczy encyklika *Haurietis aquas* – praktykowaniem miłości względem Boga i ludzi.

Ponadto tytuł ten był syntezą jego życia duchowego i apostołatu oraz drogi, którą szedł w kierunku coraz intensywniejszego nauczania społecznego<sup>33</sup>. Możemy dostrzec u o. Dehona wzajemne oddziaływanie doświadczenia duchowego i zaangażowania społecznego. Życie i działanie o. Dehona były zjednoczone. Jego wiara była teocentryczna, ale jednocześnie jego był uwrażliwiony na dramat świata i innych ludzi. Te dwa aspekty wzajemnie wpływają na siebie. Miłość Jezusa Chrystusa kieruje do człowieka, podnosi go i zbawia, gdyż tylko w niej możemy znaleźć zbawienie. Te dwa bieguny u o. Dehona bezustannie na siebie oddziałują. To powiązanie między życiem duchowym i zaangażowaniem społecznym jest klarownie wyrażane w periodyku „Le Règne”<sup>34</sup>. Zdaniem o. Dehona problemy społeczne wynikają przede wszystkim z osłabienia ducha chrześcijańskiego we współczesnym świecie<sup>35</sup>.

Kiedy analizujemy wypowiedzi o. Dehona na tematy społeczne, to zauważamy, że wszystkie przedstawione przez niego problemy związane z niedostatkiem sprawiedliwości w społeczeństwie koncentrują się wokół braku miłości Boga i bliźniego. Dlatego za

Leonem XIII stwierdza on, że centrum kwestii społecznej i moralnej to brak miłości w życiu poszczególnych ludzi i całych społeczeństw. To zaś leży u początku całego zła. Brak miłości zdaniem Założyciela księży sercanów jest podstawową przyczyną braku sprawiedliwości<sup>36</sup>.

Widzimy, że o. Dehon największy problem kwestii społecznej definiuje jako brak miłości, która dopiero w konsekwencji prowadzi do braku sprawiedliwości. Wiemy, że dla niego znakiem tej miłości było Serce Słowa Wcielonego, zatem w jego pracy społecznej upatruję ogromny wkład w rozwój kultu Najśw. Serca Jezusa, bo istotą tej pracy było wprowadzanie nie tyle sprawiedliwości, ile miłości do serc poszczególnych ludzi i całego społeczeństwa. Konsekwencją otwarcia się na miłość Boga ukazaną w Sercu Jezusa było okazywanie miłości Bogu i ludziom, a w konsekwencji to przyczyniało się do pogłębiania sprawiedliwości w społeczeństwie.

Chciałbym tylko dodać, że we wprowadzeniu koncepcji miłości jako pierwszej i ważniejszej niż sprawiedliwość w działalność społeczną upatruję oryginalność i nowatorskość o. Dehona w patrzeniu na problemy społeczne.

## **Zakończenie**

Podsumowując dotychczasowe rozważania, chciałbym stwierdzić, że Założyciel Zgromadzenia Księża Sercanów był na wskroś przeniknięty miłością, którą obdarzył go Bóg. Tej miłości doświadczał nieustannie i ciągle ją też głosił całemu światu nie tylko słowem, ale i praktykując ją codzienne poprzez uczynki miłosierdzia i dzieła apostołskie, których był inicjatorem.

Wkład o. Leona Jana Debona w rozwój kultu Najświętszego Serca Jezusa dokonał się nie tylko dzięki jego osobistemu doświadczeniu zapoczątkowanemu już w dzieciństwie, ale także dzięki licznym dziełom apostołskim, które podejmował przez całe życie, piśmom społecznym i duchowym, głoszącym miłość Boga i zachęającym do zjednoczenia z Nim, działalności na rzecz miłości i sprawiedliwości społecznej, które były praktycznym wprowadzeniem w życie poszczególnych osób i całych społeczeństw katolickiej nauki społecznej, oraz dzięki założeniu Zgromadzenia poświęconego Najświętszemu Sercu Jezusa, którego celem było oddawanie nieustannej chwały Bogu, wynagradzanie za grzechy i uświęcanie własnych członków na drodze rad ewangelicznych. Wszystkie te wymienione elementy miały swój niezbywalny wkład w rozwój kultu Najświętszego Serca Jezusa, którym ciągle żył i który nieustannie głosił Założyciel Zgromadzenia Księża Sercanów. Służyły one także propagowaniu nabożeństwa do Serca Jezusa, które było obecne w jego życiu od samego dzieciństwa aż do ostatnich jego dni.

## Przypisy

<sup>1</sup> Por. F. M. AMENÓS, *Culto*, w: L. BORRIELLO, E. CARUANA, M. R. DEL GENIO, N. SUFFI (red.), *Dizionario di mistica*, Città del Vaticano 1998, s. 377; Por. B. MIGUT, *Kult w Kościele katolickim*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 10, Lublin 2004, kol. 183-186, por. L. POLESZAK, *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księży Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, Kraków 2010, s. 109-110.

<sup>2</sup> PIUS XII, *Haurietis aquas*, nr 105.

<sup>3</sup> „Kult” to „część o charakterze religijnym; (...) w Kościele katolickim odnosi się do Boga Trójjedynego i wyraża się, zgodnie z nauką Biblii, w indywidualnym i społecznym wypełnianiu Jego woli (...); centrum i pełnię kultu stanowi Jezus Chrystus...” (H. ZIMOŃ, *Kult*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 10, Lublin 2004, kol. 177). Natomiast „nabożeństwo” to „część religijna wyrażająca się zarówno w celebracjach liturgicznych, jak i pozaliturgicznych, praktykach kultowych ujętych w normy kościelno-prawne lub zwyczajowe, a stanowiących tzw. pobożne praktyki ludu chrześcijańskiego” (K. STOLA, *Nabożeństwo*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 13, Lublin 2009, kol. 613).

<sup>4</sup> Por. L. POLESZAK, *Serce...*, dz. cyt., s. 108.

<sup>5</sup> Por. tamże, s. 110.

<sup>6</sup> Por. L. DEHON, NHV 1, I<sup>ère</sup> Cahier, 3r-6r; CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Positio super fama sanctitatis et super virtutibus*, vol. I: *Biographia documentata et informatio*, *Biographia*, Roma 1990, s. 4; por. H. DORRESTEIJN, *Vita e personalità di Padre Debon*, Bologna 1978, s. 21-25; por. G. MANZONI, *Leone Debon e il suo messaggio*, Bologna 1989, s. 47-55; por. E. ZIEMANN, *Być kapłanem Serca Jezusowego*, Kraków 2006, s. 37; por. G. PISAREK, *„Ćwiczenia duchowne” a myśl o. Debona*, Kraków 2014, s. 22.

<sup>7</sup> Por. A. VASSENA, *Wprowadzenie krytyczne do trzech pierwszych zeszytów „Notes Quotidiennes”*, w: L. DEHON, *Zapiski codzienne*, tom 1, Kraków 2011, s. XLIX.

<sup>8</sup> Tamże, s. LI-LII.

<sup>9</sup> G. PISAREK, *Padre Debon chi sei? Chi sei per noi?*, DEH 17 (2013), s. 110.

<sup>10</sup> II SOBÓR WATYKAŃSKI, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, 22; por. G. MANZONI, *La spiritualità del cuore di Cristo*, DEH 1 (1990), s. 92.

<sup>11</sup> Por. PIUS XII, *Haurietis aquas*, nr 105; B. MIGUT, *Kult w Kościele...*, dz. cyt.

<sup>12</sup> Por. J. KALMER, *W 50-tą rocznicę śmierci O. Debona*, Informator SCJ z dnia 8.10.1975, s. 186-188; M. DANILUK, *Debon Léon SCJ*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 3, Lublin 1995, koll. 1098-1099; L. POLESZAK, *Serce...*, dz. cyt., s. 38.

<sup>13</sup> L. DEHON, NQ 1, IV/1888, 53v.

<sup>14</sup> Y. LEDURE, *Un prete con la penna in mano Leone Debon*, Bologna 2005, s. 199.

<sup>15</sup> L. DEHON, 1, XXV/1910, 46.

<sup>16</sup> A. VASSENA, *I rapporti di P. Debon con i vescovi di Soissons. II parte*, DEH 3 [1984], Ed ital., s. 261.

<sup>17</sup> S. FALLEUR, *Cabiers. Conférences et sermons du Père Debon aux novices, (9 novembre 1879-21 octobre 1881)*, STD 10 (1979), s. 113; por. G. PISAREK, „Ćwiczenia Duchowne”..., dz. cyt., s. 309.

<sup>18</sup> Por. L. DEHON, *Directoire spirituel* (1919), s. 403; por. G. PISAREK, „Ćwiczenia Duchowne”..., dz. cyt., s. 310.

<sup>19</sup> Por. L. DEHON, *Directoire spirituel* (1919), dz. cyt., s. 395.

<sup>20</sup> Por. M. DENIS, *Costituzioni SCJ e Capitoli Generali durante la vita del P. Fondatore*, cz. 1, „Dehoniana” (wyd. włoskie) 1 (1972), s. 36-40; TENŻE, *Costituzioni SCJ e Capitoli Generali durante la vita del P. Fondatore*, cz. 2, dz. cyt., s. 45-54; por. L. POLESZAK, *Serce...*, dz. cyt., s. 57.

<sup>21</sup> Por. Konstytucje Zgromadzenia Księża Najśw. Serca Jezusowego z 1956, 2 §1; por. L. POLESZAK, *Serce...*, dz. cyt., s. 58.

<sup>22</sup> Tamże.

<sup>23</sup> Por. G. GIRARDI, *Il progetto di Dio nella vocazione e missione...*, STD 8 (1975), 69-70; G. PISAREK, „*Ćwiczenia Duchowne*”..., dz. cyt., s. 310.

<sup>24</sup> Por. U. CHIARELLO, *La nostra regola di vita. Guida per la lettura*, STD 43 (2000), s. 48-49; A. PERROUX, *L'accoglienza dello Spirito per la Gloria e la Gioia di Dio*, DEH 2 (1989), Ed. ital., s. 226; Por. G. PISAREK, „*Ćwiczenia Duchowne*”..., dz. cyt., s. 313.

<sup>25</sup> V. BRESSANELLI, *Il Cuore di Gesù è tutto il Vangelo*, w: R. PAGANELLI, *Lettere Circolari* vol. VIII, [brak miejsca i roku wydania], lettera dal 25 aprile 1994, s. 164.

<sup>26</sup> Dane statystyczne uzyskane z Sekretariatu Kurii Generalnej Zgromadzenia Księży Sercanów aktualne na 31 grudnia 2014 roku.

<sup>27</sup> L. DEHON, NQ, XXV/1910, 33.

<sup>28</sup> Por. Y. LEDURE, *Un prete con la penna...*, dz. cyt., s. 203.

<sup>29</sup> Tamże, XL/1916, 68.

<sup>30</sup> Por. G. PISAREK, „*Ćwiczenia Duchowne*”..., dz. cyt., s. 16.

<sup>31</sup> Por. L. POLESZAK, *Serce...*, dz. cyt., s. 21; Por. G. PISAREK, „*Ćwiczenia Duchowne*”..., dz. cyt., s. 18-19.

<sup>32</sup> L. DEHON, *Les articles de 1889 à 1922*, w: TENŻE, *OEuvres Sociales*, t. 1, Andria 1978, s. 3; por. G. PISAREK, *Ojciec Leon Debon a środki społecznego przekazu. W dwudziestą rocznicę powstania Wydawnictwa Debon*, „Symposium” 2 (27) 2014, s. 124.

<sup>33</sup> A. TESSAROLO, *Le règne social du Coeur de Jésus dans les écrits de Léon Debon*, w: Y. LEDURE, *Rerum Novarum en France. Le père Debon et l'engagement social de l'Eglise*, Bologna 1991, s. 122.

<sup>34</sup> Tamże, s. 127.

<sup>35</sup> L. DEHON, *Catéchisme social*, w: TENŻE, *OEuvres Sociales*, t. 3, Andria–Napoli 1976, s. 31; por. J. BERNACIAK, *Miłość i wynagrodzenie*, Kraków 2004, s. 200.

<sup>36</sup> L. DEHON, *Congrès du „Tiers-Ordre à Toulouse”*, w: TENŻE, *OEuvres Sociales*, t. 4, Napoli 1985, s. 657-658; por. J. BERNACIAK, *Miłość i...*, dz. cyt., s. 215.